

17 JUNI 2011

H. Geinger

C.08.0273.N/1

NIET ONDERTEKEND AFSCHRIFT toegezonden overeenkomstig
artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek
VRIJ van EXPEDITIERECHT : art. 280, 2°, W. Reg. 344

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.08.0273.N

GEWESTELIJK STEDENBOUWKUNDIG INSPECTEUR, bevoegd voor de provincie Vlaams-Brabant, met kantoor te 3000 Leuven, Blijde Inkomststraat 103-105,

eiser,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, waar de eiser woonplaats kiest,

tegen

, wonende te Leuven (Heverlee),

verweerder,

vertegenwoordigd door mr. Pierre Van Ommeslaghe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 106, waar de verweerder woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Brussel van 22 december 2006.

Het Hof heeft op 24 december 2009 drie prejudiciële vragen gesteld aan het Benelux-Gerechtshof.

Het Benelux-Gerechtshof heeft die vragen op 11 februari 2011 beantwoord.

De eiser heeft na het arrest van het Benelux-Gerechtshof een nota neergelegd.

Raadsheer Beatrijs Deconinck heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Christian Vandewal heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiser voert in zijn verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wetsbepalingen en algemeen rechtsbeginsel

- *de artikelen 23, 24, 25, 26, 1385bis, 1385quater, 1395 en 1498 Gerechtelijk Wetboek;*
- *de artikelen 1319, 1320, 1322 Burgerlijk Wetboek;*
- *artikel 65, §1, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw;*
- *artikel 68, §1, tweede lid, van het op 22 oktober 1996 gecoördineerde decreet op de ruimtelijke ordening, zoals van toepassing voor diens opheffing bij het decreet van 18 mei 1999, houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening;*
- *het algemeen rechtsbeginsel van het strafrechtelijk gezag van gewijsde.*

Aangevochten beslissing

Bij het bestreden eindarrest van 22 december 2006 verklaart het hof van beroep te Brussel eisers hoger beroep tegen het vonnis, waarbij de eerste rechter verweerders eis ontvankelijk en gegrond verklaarde, zegde voor recht dat de dwangsom niet verbeurd is, de tenuitvoerlegging van de dwangsom schorste tot aan de beslissing van de Raad van State omtrent het annulatieberoep van de eiser en de eiser veroordeelde tot de kosten, ontvankelijk doch ongegrond en veroordeelt hem tot de kosten van het hoger beroep. Deze beslissing is gesteund op volgende overwegingen:

"2. Het arrest van het hof van beroep van 28 maart 2000 heeft het vonnis van de correctionele rechtbank bevestigd dat aan (de verweerder) een termijn toestond van 12 maanden om tot afbraak over te gaan van de wederrechtelijk opgerichte constructies en

dat bij gebrek aan uitvoering een dwangsom verbeurt van 1.000 frank per dag vertraging, mits betekening van het vonnis overeenkomstig artikel 1385bis Gerechtelijk Wetboek.

De enige wijziging die door het arrest werd aangebracht is dat de termijn voor vrijwillige afbraak aanvang neemt vanaf de uitspraak van het arrest.

Wanneer de dwangsomrechter een termijn bepaalt voor de uitvoering van de hoofdveroordeling en oordeelt dat de opgelegde dwangsom eerst zal verschuldigd zijn na verloop van die termijn, heeft deze termijn, wat de dwangsom betreft, de strekking aan de veroordeelde nog enige tijd te geven de veroordeling na te komen zonder dat de niet-nakoming de verbeurte van de dwangsom tot gevolg heeft.

Deze termijn dient, wat de dwangsom betreft, te worden beschouwd als een termijn als bedoeld in artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek, die slechts ingaat op het moment van de betekening van de uitspraak waarbij de dwangsom is bepaald.

Bij arrest van 28 maart 2003 heeft het Hof van Cassatie immers overwogen (met verwijzing naar het arrest van het Benelux-Gerechtshof van 25 juni 2002) dat "wanneer de dwangsomrechter een termijn bepaalt voor de uitvoering van de hoofdveroordeling en oordeelt dat de opgelegde dwangsom eerst zal verschuldigd zijn na verloop van die termijn, deze termijn wat de dwangsom betreft, de strekking heeft aan de veroordeelde nog enige tijd te geven de veroordeling na te komen zonder dat de niet-nakoming de verbeurte van de dwangsom tot gevolg heeft; dat deze termijn, wat de dwangsom betreft, dient beschouwd te worden als een termijn als bedoeld in artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek.

3. De dwangsom kan bijgevolg slechts verbeuren vanaf de vertraging in de tenuitvoerlegging die slechts een aanvang kan nemen na het verstrijken van de termijn van twaalf maanden. (De verweerder) kan geen dwangsom verbeuren gedurende de termijn van twaalf maanden vermits de dwangsom slechts kan worden opgelegd voor het geval de hoofdveroordeling niet of niet tijdig wordt nagekomen.

De dwangsom kan bijgevolg slechts worden verbeurd indien een zelfde tijdspanne als de uitvoeringstermijn is verstreken. De termijn van twaalf maanden is bijgevolg een termijn in de zin van artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek, die slechts ingaat op het moment van de betekening van de uitspraak waarbij de dwangsom is bepaald.

In tegenstelling met hetgeen (de eiser) voorhoudt is de termijn die een aanvang neemt bij de betekening van de uitspraak die de dwangsom oplegt geen bijkomende sanctieloze termijn voor de uitvoering. Niets belette immers (de eiser) over te gaan tot betekening van het arrest van het hof van beroep eens het in kracht van gewijsde was getreden in plaats van tot 7 september 2001 te wachten.

Toegepast op onderhavig geschil heeft deze leer tot gevolg dat de termijn van twaalf maanden die de appelrechter aan de beklaagde heeft toegestaan om vrijwillig tot uitvoering van de herstelmaatregel over te gaan, slechts een aanvang kan nemen ten

vroegste vanaf de datum van de betekening van de beslissing van de bodemrechter, dit is vanaf 7 september 2001 derwijze dat geen dwangsommen kunnen verbeuren voor 7 september 2002.

4. (De eiser) beroept zich op een arrest van het Benelux-Gerechtshof van 16 december 2004. Bij gezegd arrest heeft het Benelux-Gerechtshof enkel gesteld: "de in artikel 1, lid 4, van de Eenvormige Wet betreffende de dwangsom bedoelde termijn is naar zijn aard geen termijn die moet worden beschouwd als een procesrechtelijke termijn die beheerst wordt door het nationale recht van elk der lidstaten. Die termijn wordt niet zonder meer verlengd tot de eerstvolgende werkdag wanneer hij vervalt op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag".

Hoewel het correct is dat de rechtspraak van het Benelux-Gerechtshof primeert boven deze van de nationale hoven en rechtbanken, is het zo dat deze rechtspraak te dezen niet van aard is enig element bij te brengen om het geschil op te lossen. De precisering is immers niet dienstig.

5. De omstandigheid dat bepaalde doctrine het cassatiearrest van 28 maart 2003 zou bekritisieren is niet van aard om de gestelde principes te ontkrachten. De beslagrechter is niet gerechtigd om te interpreteren of zijn inzichten weer te geven omtrent de mogelijke bedoelingen van de bodemrechter die de dwangsom heeft opgelegd.

6. Onverschillig welke bewoordingen door de bodemrechter worden gebruikt als vertrekdatum voor de termijn waarover de beklaagde zal beschikken, en zij kunnen het betekeningsvereiste zoals neergelegd in artikel 1385bis, derde lid, Gerechtelijk Wetboek niet opheffen. Om het even welke termijn (zowel een uitvoeringstermijn als een respijttermijn) kan in het dwangsomrecht slechts beginnen te lopen vanaf de betekening.

Het (tegen) de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur voor de provincie Vlaams-Brabant ingestelde verzet tegen het verjaringstuitend bevel dat hem werd betekend op 13 december 2001 is dienvolgens gegrond, weze het op andere motieven dan deze door de bestreden beslissing weerhouden.

Het hoger beroep is niet gegrond".

Grieven

Eerste onderdeel

Blijkens artikel 1385quater, Gerechtelijk Wetboek komt de dwangsom, eenmaal verbeurd, ten volle toe aan de partij die de veroordeling heeft verkregen. Deze partij kan de dwangsom ten uitvoer leggen krachtens de titel waarbij zij is vastgesteld.

Naar luid van artikel 1395 Gerechtelijk Wetboek worden alle vorderingen betreffende bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging gebracht voor de beslagrechter. Bovendien bepaalt artikel 1498 Gerechtelijk Wetboek dat in geval van zwaarigheden bij de tenuitvoerlegging iedere belanghebbende zich kan wenden tot de beslagrechter, evenwel zonder dat het instellen van deze vordering schorsende kracht heeft.

Indien de beslagrechter daarbij geen uitspraak doet over de zaak zelf en meer bepaald over de rechten van de partijen die zijn vastgesteld in de titel die wordt ten uitvoer gelegd, komt het hem niettemin toe om bij de toetsing van de ter uitvoering van de veroordeling verrichte handelingen de bewoordingen waarin de veroordeling is gesteld en het doel en de strekking ervan als richtsnoer te nemen.

Zo zal de beslagrechter die uitspraak moet doen over een betwisting nopens het vertrekpunt van de dwangsom onvermijdelijk moeten onderzoeken of de bodemrechter bij zijn beslissing aan de dwangsomschuldenaar al dan niet nog een bijkomende termijn, waarbinnen de dwangsom niet kan verbeuren, zoals bedoeld in artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek heeft willen opnemen. Hij zal m.a.w. de draagwijdte van de titel moeten bepalen.

Besluit

Waar het hof van beroep oordeelt dat de beslagrechter niet gerechtigd is om te interpreteren of zijn inzichten weer te geven omtrent de mogelijke bedoelingen van de bodemrechter die de dwangsom heeft opgelegd en aldus iedere interpretatiebevoegdheid van de beslagrechter uitsluit, verantwoordt het zijn beslissing niet naar recht (schending van de artikelen 1385quater, 1395 en 1498 Gerechtelijk Wetboek).

Tweede onderdeel

Bij vonnis van de correctionele rechtbank te Leuven van 24 maart 1997 werd de verweerder, zoals vastgesteld door het hof van beroep in het tussenarrest van 30 juni 2006, veroordeeld om "binnen de twaalf maanden" vanaf datum van het vonnis over te gaan tot herstel in de oorspronkelijke staat van de in het vonnis nader gepreciseerde plaats door afbraak van de wederrechtelijk opgerichte constructies, op straffe van een dwangsom van 1.000 frank per dag vertraging, mits betekening van het vonnis overeenkomstig artikel 1385bis Gerechtelijk Wetboek.

Het hof van beroep te Brussel bevestigde bij arrest van 28 maart 2000 dit vonnis, mits de enkele wijziging dat de termijn van twaalf maanden die aan de beklaagde werd toegestaan om over te gaan tot vrijwillige afbraak, ingaat op de datum van uitspraak van dit arrest.

In laatstgenoemd arrest werd nergens bepaald dat er benevens de termijn van twaalf maanden, verleend om over te gaan tot de vrijwillige afbraak, ingaande op datum van uitspraak van het arrest, een tweede termijn van twaalf maanden, tijdens dewelke de dwangsom niet kon verbeuren, werd verleend.

Van enige respijttermijn, zijnde een termijn die dient te verstrijken alvorens de dwangsom kan verbeuren, was er in dat arrest in het geheel geen sprake.

Besluit

Waar het hof van beroep in het bestreden arrest het arrest van het hof van beroep te Brussel van 28 maart 2000 aldus uitlegt dat hierin niet alleen een uitvoeringstermijn, maar ook een termijn in de zin van artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek van

dezelfde duur als de uitvoeringstermijn werd bepaald, zijnde een termijn tijdens dewelke de dwangsom niet kan verbeuren, en derhalve oordeelt dat er in het arrest van 28 maart 2000 een dubbele termijn werd bepaald, daar waar blijkens de tekst van het kwestieuze arrest hierbij het vonnis van de eerste rechter, die de beklaagde beval "de plaats (...) te herstellen in de oorspronkelijke staat door afbraak van de wederrechtelijk opgerichte constructies, nl. de niet-vergunde veranda, het afdak en de houten panelen, en dit binnen de twaalf maanden (vanaf datum van het vonnis)", en zegde voor recht "dat de beklaagde, bij gebreke van uitvoering van deze herstelmaatregel binnen de gestelde termijn in het voordeel van de Vlaamse Gemeenschap, een dwangsom zal verbeuren van 1.000 frank per dag vertraging, mits betekening van dit vonnis, overeenkomstig artikel 1385bis Gerechtelijk Wetboek", werd bevestigd in al zijn beschikkingen, "mits de enkele wijziging dat de termijn van twaalf maanden, die aan beklaagde wordt toegestaan om over te gaan tot de vrijwillige afbraak, ingaat op de datum van uitspraak van (het) arrest", zonder dat in dat arrest werd gesteld dat de dwangsom eerst na het verstrijken van een zekere termijn, met name twaalf maanden, zou kunnen verbeuren, heeft het hof aan voornoemd arrest een uitlegging gegeven die met de bewoordingen ervan onverenigbaar is en derhalve de bewijskracht van dit arrest miskend (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 Burgerlijk Wetboek), evenals het rechterlijk gezag van gewijsde dat aan voornoemd arrest van 28 maart 2000 kleeft (schending van de artikelen 23, 24, 25 en 26 Gerechtelijk Wetboek, evenals van het algemeen rechtsbeginsel van het strafrechtelijk gezag van gewijsde) en kon het derhalve niet wettig besluiten dat de dwangsom, die bij voormeld arrest aan de uitvoering van de herstelmaatregel werd verbonden, slechts zal verbeuren na verloop van de voorziene termijn van twaalf maanden, dewelke eerst een aanvang nam op de datum van betekening van de beslissing van de bodemrechter, met name 7 september 2001 (schending van artikel 1385bis Gerechtelijk Wetboek).

Derde onderdeel

Blijkens artikel 1385bis Gerechtelijk Wetboek kan de rechter op vordering van één der partijen de wederpartij veroordelen tot betaling van een geldsom voor het geval dat aan de hoofdveroordeling, al dan niet na het verstrijken van een bepaalde termijn, niet wordt voldaan.

Naar luid van artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek kan de rechter tevens bepalen dat de veroordeelde pas na verloop van een zekere termijn de dwangsom zal kunnen verbeuren. Hij is daartoe evenwel niet verplicht.

Blijkens laatstgenoemde bepaling zal er dan ook slechts van een respijttermijn in voornoemde zin sprake zijn wanneer de rechter gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid die hem bij dit artikel wordt verleend om een termijn te bepalen waarbinnen de dwangsom niet zal verbeuren.

De enkele omstandigheid dat de rechter bij toepassing van een andere bepaling voorziet in een termijn waarbinnen de hoofdveroordeling moet worden uitgevoerd volstaat dan

ook geenszins om tot het bestaan van een dergelijke respijtermijn te kunnen besluiten. Daartoe dient de bedoeling van de rechter te worden nagegaan.

De termijn in de zin van artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek, ook dwangsomtermijn genaamd, dient meer bepaald te worden onderscheiden van de termijn, waarvan sprake in artikel 65, § 1, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, nadien artikel 68, § 1, van het op 22 oktober 1996 gecoördineerde decreet op de ruimtelijke ordening.

Naar luid van deze bepalingen beveelt de rechtbank, rechtdoende in stedenbouwwzaken, ofwel de plaats in de vorige staat te herstellen, ofwel bouwwerken of aanpassingswerken uit te voeren. De rechtbank bepaalt daarvoor een termijn die een jaar niet mag overschrijden.

De bepaling van een termijn voor de uitvoering van de herstelmaatregel in stedenbouwwzaken is zodoende bij de wet opgelegd en komt verplicht voor in iedere beslissing waarbij een dergelijke herstelmaatregel wordt bevolen.

Het betreft hier bovendien een termijn waarbinnen dient te worden voldaan aan de hoofdveroordeling, anders gezegd een uitvoeringstermijn, die als dusdanig is te onderscheiden van een respijt- of dwangsomtermijn in de zin van artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek.

Uit de enkele omstandigheid dat in een beslissing, gewezen inzake stedenbouw, een termijn voor de uitvoering werd bepaald mag noch kan bijgevolg zonder meer worden afgeleid dat de rechter ook een tweede, bijkomende termijn heeft willen bepalen waarbinnen de dwangsom niet zal kunnen verbeuren en welke slechts een aanvang kan nemen op datum van betekening van de beslissing, waarbij de dwangsom wordt opgelegd.

Besluit

Waar het hof van beroep, enerzijds, oordeelt dat de dwangsom slechts kan worden verbeurd indien een zelfde tijdspanne als de uitvoeringstermijn is verstreken en aldus aanneemt dat uit de enkele omstandigheid dat er in een termijn voor de uitvoering van de hoofdveroordeling werd voorzien volgt dat er ook is voorzien in een termijn waarbinnen de dwangsom niet kan verbeuren, zoals bedoeld in artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek, en, anderzijds, stelt dat "om het even welke termijn (zowel een uitvoeringstermijn als een respijtermijn) in het dwangsomrecht slechts (kan) beginnen te lopen vanaf de betekening" doet het hof van beroep uitspraak, enerzijds, in miskennis van het facultatief karakter van de bevoegdheid verleend aan de dwangsomrechter om een termijn, zoals bedoeld in voornoemd artikel, te bepalen (schending van artikel 1385bis, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek), anderzijds van de specifieke aard van de termijn, waarvan sprake in de stedenbouwwetgeving, waarvan de bepaling verplicht is zodra een herstelmaatregel wordt bevolen en die aan een eigen regeling is onderworpen (schending van de artikelen 65, § 1, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, en 68, § 1, tweede lid, van het op 22 oktober 1996 gecoördineerde decreet op de ruimtelijke ordening, zoals van toepassing

vóór diens opheffing bij het decreet van 18 mei 1999, houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Derde onderdeel

1. Artikel 1385bis, derde en vierde lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt:

“De dwangsom kan niet worden verbeurd vóór de betekening van de uitspraak waarbij zij is vastgesteld.

De rechter kan bepalen dat de veroordeelde pas na verloop van een zekere termijn de dwangsom zal kunnen verbeuren.”

2. In zijn arrest A 2010/4 van 11 februari 2011 heeft het Benelux-Gerechtshof geoordeeld dat:

- artikel 1, lid 3 en lid 4, van de Eenvormige wet betreffende de dwangsom aldus moet worden uitgelegd dat wanneer de rechter een hoofdveroordeling uitspreekt en hiervoor een uitvoeringstermijn bepaalt vanaf het in kracht van gewijsde gaan van deze veroordeling met oplegging van een dwangsom zonder respijttermijn, de dwangsom verbeurd is indien zowel de uitvoeringstermijn is verstreken als betekening heeft plaatsgehad;
- uit het stilzwijgen van de rechter omtrent de termijn voor het verbeuren van de dwangsom niet mag worden afgeleid dat de termijn die bepaald is voor de uitvoering van de hoofdveroordeling, ook geldt als termijn die wordt toegestaan voor het verbeuren van de dwangsom en die wat de dwangsom betreft pas begint te lopen vanaf de betekening;
- artikel 1, lid 4, van de Eenvormige wet betreffende de dwangsom aldus moet worden uitgelegd dat wanneer de rechter een termijn bepaalt om de hoofdveroordeling uit te voeren vanaf het ogenblik dat de hoofdveroordeling in kracht van gewijsde is getreden, dit artikel niet verhindert dat de rechter een

langere termijn voor het verbeuren van de dwangsom toestaat, berekend vanaf de betekening van de beslissing, dan de termijn toegestaan voor de uitvoering.

3. De uitvoeringstermijn geeft de schuldenaar de gelegenheid de veroordeling uit te voeren. Gedurende die termijn kan hij geen dwangsom verbeuren, daar de dwangsom slechts verschuldigd is indien de hoofdveroordeling niet of niet tijdig is uitgevoerd. Artikel 1385*bis*, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt niet de voorwaarden voor het verlenen van die uitvoeringstermijn.

De respijtermijn geeft de schuldenaar nog enige tijd de veroordeling na te komen, zonder dat de niet-nakoming de dwangsom verbeurt. Voor die respijtermijn geldt wel artikel 1385*bis* Gerechtelijk Wetboek.

4. Het staat aan de rechter te bepalen of hij naast de uitvoeringstermijn ook een respijtermijn toekent.

5. Wanneer de rechter enkel beslist dat de uitgesproken veroordeling moet uitgevoerd zijn binnen een bepaalde termijn, dit onder verbeurte van een dwangsom, dan verleent hij de schuldenaar uitsluitend een uitvoeringstermijn en geen respijtermijn.

Daaruit volgt dat na het verstrijken van de uitvoeringstermijn niet nog bijkomend eenzelfde respijtermijn begint te lopen vanaf de betekening.

Wanneer de rechter enkel een uitvoeringstermijn verleent, kan de dwangsom verbeurd worden vanaf het verstrijken van die termijn op voorwaarde dat de uitspraak die de dwangsom bepaalt, aan de schuldenaar is betekend.

6. Het bestreden arrest dat anders beslist, verantwoordt zijn beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Overige onderdelen

7. De overige onderdelen zijn reeds beantwoord bij arrest van het Hof van 24 december 2009.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre het oordeelt over de periode waarin de dwangsommen niet zijn verbeurd, uitspraak doet over het verzet van de verweerder en over de kosten.

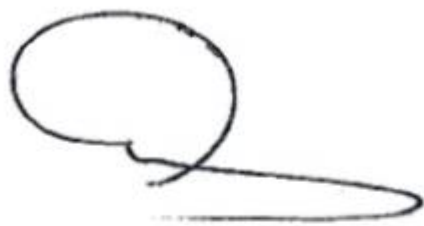
Verwerpt het cassatieberoep voor het overige.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent over aan de feitenrechter.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit raadsheer Eric Stassijns, waarnemend voorzitter en de raadsheren Beatrijs Deconinck, Alain Smetryns, Geert Jocqué en Alain Bloch, en op de openbare rechtszitting van 17 juni 2011 uitgesproken door raadsheer Eric Stassijns, waarnemend voorzitter, in aanwezigheid van advocaat-generaal Christian Vandewal, met bijstand van griffier Frank Adriaensen.

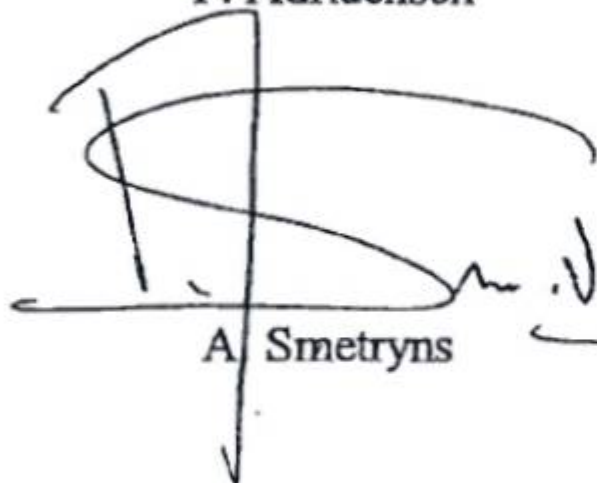
F. Adriaensen

A. Bloch

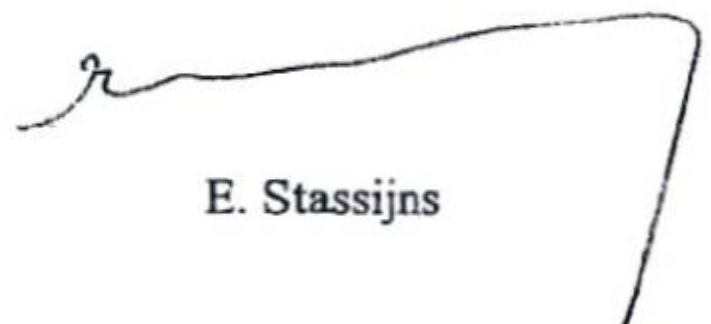
G. Jocqué

A. Smetryns

B. Deconinck

E. Stassijns

